

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО; ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Олександр Петрович ВІХРОВ,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри правових дисциплін
Чернігівського національного педагогічного університету
імені Т. Г. Шевченка,
вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, 14013,
olex-vikhrov@mail.ru

УДК 346.14

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН В АГРАРНІЙ СФЕРІ ЯК ІНСТИТУТ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

На основі висновків теорії господарського права та положень господарського законодавства обґрунтовується господарсько-правова природа правових норм, що регулюють відносини, які складаються при організації та здійсненні господарської діяльності з виготовлення та реалізації продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру в аграрній сфері між суб'єктами господарювання та іншими учасниками цих відносин. Спираючись на норми Господарського кодексу України, аналізуються групи основних учасників господарських відносин в аграрній сфері — суб'єкти господарювання, суб'єкти організаційно-господарських повноважень, виробничі споживачі. Правове регулювання господарських відносин в аграрній сфері розглядається як інститут господарського права, норми якого є суміжними з відповідними нормами аграрного права. Аргументується можливість і доцільність використання при регулюванні зазначених відносин інструментарію господарського права (законодавства) та основних положень господарсько-правової теорії.

Ключові слова: господарське право, господарські відносини в аграрній сфері, суб'єкт господарювання, суб'єкт організаційно-господарських повноважень.

Пріоритетність розвитку аграрної сфери об'єктивно впливає з виняткової значущості та незамінності продукції сільського господарства у життєдіяльності людини і суспільства, необхідності продовольчого та сировинного забезпечення країни. Чинне законодавство визначає умови, зміст і межі пріоритетності розвитку агропромислового комплексу в економіці України [1], встановлює основи державної політики щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, забезпечення продовольчої безпеки [2]. Важливу роль у цьому відіграють норми

господарського права, які згідно з Господарським кодексом України (далі — ГК України) визначають основні засади господарювання і регулюють господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності з виготовлення та реалізації продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру (ст.ст. 1, 3) [3], у тому числі й в аграрній сфері. Звідси дослідження теоретичних і практичних питань правового регулювання господарських відносин у зазначеній сфері виступає як важливе наукове завдання, що має безпосереднє практичне значення, оскільки дає ключ до адекватного застосування основних положень господарського законодавства.

Питання розвитку законодавства про господарську діяльність в аграрній сфері традиційно розглядаються в рамках науки аграрного права [4; 5; 6; 7], що знайшло усталене закріплення у відповідній навчальній літературі [8; 9; 10]. Проте у господарсько-правовій теорії цим питанням не приділяється достатньої уваги, хоча, як справедливо відзначав ще у 1994 році В. С. Мартем'янов, відносини у сільськогосподарському виробництві є не що інше, як господарські відносини [11, с. 17].

Зважаючи на сказане, метою цієї статті є загальний теоретичний аналіз господарських відносин в аграрній сфері, переважною мірою враховуючи обмежений обсяг статті, основоположних, що відображають господарсько-правовий статус їх учасників, визначення цих відносин у цілому як предмета регулювання відповідного інституту господарського права, підтвердження можливості і доцільності використання при їх регулюванні інструментарію вказаної галузі та основних положень господарсько-правової теорії.

Насамперед слід підкреслити, що зазначені відносини як явище суспільного буття за своєю сутністю і змістом є економічними, господарськими відносинами, які складаються у сфері суспільного виробництва, сфері господарювання. Відповідно законодавчим буде припущення, що за своєю правовою формою вони є господарсько-правовими і в цілому повинні регулюватися нормами ГК України та інших актів господарського законодавства, адже саме ця галузь, як закріплено у преамбулі названого кодексу, має на меті забезпечення зростання ділової активності суб'єктів господарювання, розвиток підприємництва і на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, утвердження суспільного господарського порядку в економічній системі.

На підтвердження висловленого припущення вважається доцільним, звернути увагу на ознаки, що характеризують зазначені відносини як господарські, спираючись на висновки господарсько-правової теорії та положення закону, зокрема ст. 3 ГК України.

По-перше, вказані відносини складаються з приводу господарської діяльності в аграрній сфері, яка є сферою суспільного виробництва, а не будь-якою іншою, і спрямовані на досягнення відповідного соціально-економічного результату — виготовлення сільськогосподарської продукції, виконання робіт, надання послуг. По-друге, цей результат набуває вартісного характеру, що має цінову визначеність, і реалізується на ринку за плату, тобто функціонує як товар. Зазначена діяльність базується на використанні майна, вона пов'язана з тією стороною суспільного виробництва, де реалізуються право власності та інші майнові права. Вона здійснюється систематично, на професійній основі. Її здійснення ґрунтується на поєднанні приватних інтересів учасників цієї діяльності та публічних інтересів суспільства, держави. І, нарешті, ця діяльність є такою, що організовує виробництво, тобто організаційно-майновою діяльністю. Отже, господарська діяльність в аграрній сфері відповідає її основним ознакам, які відображено у господарсько-правовій теорії [12, с. 9–18; 13, с. 13–19] та визначено у законодавстві (ст. 3 ГК України) [3]. Відповідно відносини, що складаються при її організації та здійсненні, мають господарсько-правову природу.

Найбільшого підтвердження такому висновку може надати докладний розгляд суб'єктного складу вказаних відносин на основі використання вихідних положень господарського законодавства і теорії господарського права, адже однією з основних ознак господарської діяльності є саме спеціальний суб'єктний склад її учасників [14, с. 9].

У цілому коло учасників (суб'єктів) господарських відносин, у тому числі в аграрній сфері, визначене ст. 2 ГК України і включає подані нижче групи учасників:

— суб'єкти господарювання, якими є господарські організації та громадяни-підприємці;

— суб'єкти організаційно-господарських повноважень — органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією щодо суб'єктів господарювання, а також громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності [15, с. 98–116; 16];

— виробничі споживачі — ті, що споживають продукцію (товари, роботи, послуги) з метою виробництва нової продукції (товарів, робіт, послуг) та негосподарюючі суб'єкти при здійсненні господарчого забезпечення своєї діяльності [15, с. 116–118].

Суб'єкти господарювання як учасники господарських відносин в аграрній сфері безпосередньо організують, здійснюють і забезпечують виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку, транспортування, реалізацію (поставку) споживачам і торговельним організаціям. Такими суб'єктами виступають підприємства різних організаційно-правових форм і форм власності, фермерські господарства, господарські товариства, сільськогосподарські кооперативи тощо. Усі вони мають рівні права на організацію виробництва та володіння своєю продукцією, засновуються і діють на підставі відповідного законодавства.

Так, фермерське господарство як форма підприємницької діяльності (зі створенням юридичної особи) громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільгосппродукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку, функціонує на підставі ст. 114 ГК України та Закону “Про фермерське господарство” [17]. Сільськогосподарські кооперативи та їх об'єднання створюються і діють згідно зі ст.ст. 94–110 ГК України, законами “Про кооперацію” [18] та “Про сільськогосподарську кооперацію” [19]. Виробничі кооперативи здійснюють господарську діяльність на засадах підприємництва, обслуговуючі кооперативи (переробні, заготівельно-збутові, постачальницькі, сервісні та інші) спрямовують свою діяльність на обслуговування сільськогосподарського та іншого виробництва учасників кооперації і не мають на меті отримання прибутку. Відповідно до ст. 111 ГК України, Закону “Про споживчу кооперацію” [20] в Україні, зокрема в сільській місцевості, функціонує споживча кооперація — система самоврядних організацій громадян (споживчих товариств, спілок, об'єднань), їх підприємств та установ, створена для спільного ведення господарської діяльності з метою поліпшення свого економічного та соціального стану. Споживча кооперація здійснює торговельну, заготівельну, виробничу та іншу діяльність, не заборонену законом.

До суб'єктів господарювання аграрної сфери належать також ті, що складають інфраструктуру виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції, забезпечують функціонування аграрного біржового ринку — товарні біржі, аукціони худоби, агроторгові доми та інші.

Суб'єктами господарювання з особливим статусом у зазначеній сфері є, зокрема, Державна акціонерна компанія (ДАК) “Хліб України”, Національна акціонерна компанія (НАК) “Укргролізінг”, Аграрний фонд. Їх особливість полягає в тому, що вони наділені організаційно-господарськими повноваженнями щодо підпорядкованих їм дочірніх підприємств та інших господарських організацій, тобто поєднують правовий статус суб'єкта господарювання та суб'єкта організаційно-господарських повноважень, що вважається цілком припустимим у господарсько-правовій теорії і практиці [15, с. 115–116].

ДАК “Хліб України” утворена з метою задоволення потреб населення, установ і підприємств будь-якої форми власності у продовольчому і фуражному зерні, продуктах його переробки, незерновій сировині, елітному і сортовому насінні, надання послуг із зберігання, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції [21]. Організаційна структура компанії представлена централізованою регіонально-розгалуженою мережею,

що складається більш ніж з 80 виробничих дочірніх підприємств в областях України — елеваторів, хлібоприймальних підприємств, хлібних баз, комбінатів хлібопродуктів, до складу яких входять млини, круп'яні і комбікормові заводи, та інших.

НАК “Укragenrolizing” відповідно до укладених договорів забезпечує суб'єктів господарювання агропромислового комплексу необхідною технікою вітчизняного виробництва на умовах лізингу за рахунок коштів Державного бюджету України, а також надає їм виробничі послуги, організовує технічний сервіс. НАК “Укragenrolizing” має право, зокрема, утворювати дочірні підприємства, філії та представництва [22].

Аграрний фонд є державною спеціалізованою установою (бюджетною неприбутковою організацією), що підпорядковується Міністерству аграрної політики та продовольства (Мінагрополітики). Основними завданнями Аграрного фонду є:

- 1) проведення цінової політики в агропромисловому секторі;
- 2) виконання бюджетних програм, визначених законом про Держбюджет України на відповідний рік;
- 3) виконання від імені держави функції кредитора на період дії режиму заставних закупівель окремих об'єктів державного цінового регулювання;
- 4) формування державного інтервенційного фонду таких об'єктів для здійснення товарних і фінансових інтервенцій на організованому аграрному ринку з метою забезпечення продовольчої безпеки та цінової стабільності.

Аграрний фонд, зокрема, виступає замовником під час закупівлі товарів (робіт, послуг) за рахунок коштів держбюджету, продає або купує на аграрній біржі об'єкти державного цінового регулювання з державного інтервенційного фонду або до цього фонду, має виключне право на придбання та продаж вказаних об'єктів для потреб державного резерву, самостійно приймає рішення про здійснення і здійснює товарні та фінансові інтервенції з метою встановлення ціни рівноваги (фіксингу), виходячи з положень Закону “Про державну підтримку сільського господарства України” [2], а також виконує інші функції [23]. Аграрний фонд має право створювати державні підприємства, установи, організації.

Суб'єктом організаційно-господарських повноважень в аграрній сфері, який безпосередньо вступає в організаційно-господарські відносини із суб'єктами господарювання (ст. 3 ГК України) [3], є Мінагрополітики — головне у системі центральних органів виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики, політики у сфері сільського господарства та з питань продовольчої безпеки, нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі.

Відповідно до покладених завдань Мінагрополітики:

- 1) вживає заходи, спрямовані на техніко-технологічне переоснащення агропромислового виробництва, розвиток сільськогосподарського машинобудування, енергозбереження, координацію інноваційних проектів;
- 2) забезпечує підтримку підприємств, селянських і фермерських господарств, сільськогосподарської кооперації;
- 3) розробляє і здійснює заходи щодо розвитку інфраструктури аграрного та продовольчого ринку, зокрема біржового ринку, оптових ринків сільськогосподарської продукції, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, кредитних спілок, страхових компаній, виставок, ярмарків тощо;
- 4) забезпечує сертифікацію товарів, робіт, послуг у сфері агропромислового комплексу;
- 5) здійснює згідно із законом ліцензування окремих видів господарської діяльності, видачу документів дозвільного характеру;
- 6) бере участь у державному регулюванні організованого аграрного ринку, зокрема в частині забезпечення здійснення фінансових і товарних інтервенцій;
- 7) здійснює державне регулювання основних ринків сільськогосподарської продукції, зокрема ринку зерна;
- 8) здійснює контроль за діяльністю оптових ринків вказаної продукції, а також інші функції згідно із законом [24].

До суб'єктів організаційно-господарських повноважень належить і Державна інспекція сільського господарства (Держсільгоспінспекція) — центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується через Мінагрополітики. Держсільгоспінспекція, зокрема, організовує та здійснює державний нагляд (контроль) у відповідних сферах і галузях, забезпечує видачу дозвільних документів, сертифікатів, ліцензій, передбачених законодавством, здійснює сертифікацію насіння і садивного матеріалу сільськогосподарських рослин та інші функції. Держсільгоспінспекція має право складати акти перевірок, протоколи про правопорушення та розглядати відповідні справи, давати обов'язкові приписи (розпорядження), обстежувати підприємства та організації всіх форм власності для проведення перевірок, забороняти експлуатацію машин, інших технічних засобів для агропромислового комплексу, якщо їх технічний стан не відповідає вимогам нормативних документів щодо показників якості, технологічності та безпечності тощо [25].

Місцевими органами виконавчої влади, які наділені господарською компетенцією в аграрній сфері та здійснюють організаційно-господарські повноваження, виступають обласні і районні державні адміністрації згідно із Законом “Про місцеві державні адміністрації” [26], їх відповідні управління та відділи. Організаційно-господарські повноваження органів місцевого самоврядування в аграрній сфері встановлені Законом “Про місцеве самоврядування в Україні” [27].

До виробничих споживачів як учасників господарських відносин в аграрній сфері належать ті ж суб'єкти господарювання у відносинах, де вони виступають як споживачі відповідних продукції (товарів), робіт, послуг. Це, зокрема, відносини між покупцями сільськогосподарських машин та їх виробниками, продавцями, виконавцями робіт і послуг з технічного сервісу, врегульовані Законом “Про захист прав покупців сільськогосподарських машин” [28]. До виробничих споживачів прирівнюються й органи державної влади та органи місцевого самоврядування, проте лише у тих відносинах, де вони не реалізують організаційно-господарські повноваження, а здійснюють господарче забезпечення своєї діяльності, а також відповідні негосподарючі суб'єкти (ч. 3 ст. 3 ГК України) [3].

Отже, відносини, що виникають при організації та здійсненні господарської діяльності в аграрній сфері, складаються за участю суб'єктів господарювання — між цими суб'єктами, між ними та суб'єктами організаційно-господарських повноважень (відповідно господарсько-виробничі та організаційно-господарські відносини згідно зі ст. 3 ГК України), а також за участю виробничих споживачів.

Це ще раз підтверджує, що вказані відносини мають господарсько-правову природу, що зумовлює не тільки можливість, а й практичну цінність застосування господарсько-правового підходу до їх регулювання та теоретичного аналізу. Як відомо, зазначений підхід до правового регулювання відносин в економіці ґрунтується на розумінні господарських відносин, що складаються при керівництві (регулюванні, управлінні) і здійсненні господарської діяльності (відповідно відносини “по вертикалі” і “по горизонталі”) як єдині за своєю природою, й у практичному плані виходить з необхідності комплексного, системного правового регулювання цих єдиних господарських відносин [29, с. 20; 30, с. 194–197].

Доречно зауважити, що в теорії аграрного права висловлена позиція: проаналізовані вище й інші господарські відносини в аграрній сфері мають бути вилучені з предмета регулювання господарського права (господарського законодавства) як такі, що належать виключно до аграрного права [31, с. 6]. Така позиція вважається неприйнятною, адже деякі групи (види) відносин з точки зору їх змістовної характеристики можуть входити до предмета регулювання не однієї, а декількох галузей права одночасно. Не можна не погодитися з В. В. Лаптевим, що галузі права в “чистому” вигляді у більшості випадків виділити неможливо [32, с. 102]. Це є відображенням реального життя, де різні види відносин існують у тісному взаємозв'язку, взаємно переплітаються і перехрещуються, проникають одне в одне, стаючи складними за структурою і змістом, що позначається на їх регулюванні правом.

Виходячи зі сказаного більш правильно вважати, що правові норми, які регулюють господарські відносини в аграрній сфері, утворюють правовий інститут, що є суміжним для господарського та аграрного права, подібно до того, як існують суміжні інститути господарського і цивільного, господарського й адміністративного [15, с. 72–73, 81–83], господарського і фінансового [33, с. 50], господарського та екологічного [34, с. 50–68], господарського і митного, податкового [35, с. 9] чи інших галузей права.

У зв'язку з цим, варто зазначити, що розмежування господарських відносин з аграрними, як і з якимись іншими суміжними відносинами, само по собі не відіграє визначальної ролі у практиці господарювання і в господарсько-правовій теорії. Це цілком відповідає практиці і науковим поглядам учених багатьох країн, де галузевий належності тих або інших правових норм та інститутів не приділяється принципове значення. Більш важливим є групування норм з метою доцільності для практичного використання [12, с. 34–35; 36, с. 55].

Відсутність практичної потреби у суворому відмежуванні господарських відносин від аграрних чи інших суміжних обумовлюється й особливостями правового регулювання цих відносин. Особливості тут, як відзначається в літературі, полягають у використанні не лише господарсько-правових механізмів реалізації засобів державного впливу на діяльність суб'єктів господарювання, а й правових засобів інших галузей, які можуть інтегруватися в господарсько-правові механізми як необхідні їх елементи, а також використовуватися у сфері господарювання паралельно з ними [37, с. 5].

Підводячи підсумок, вважається доречним підкреслити, що норми інституту господарського права “правове регулювання господарських відносин в аграрній сфері” є суміжними з відповідними нормами аграрного права. Норми цього інституту, зокрема, встановлюють правові засади господарської діяльності в аграрній сфері, визначають господарсько-правовий статус учасників цієї діяльності, особливості забезпечення суб'єктів господарювання зазначеної сфери засобами виробництва та реалізації ними продукції (товарів, робіт, послуг), регулюють питання функціонування ринку зерна й інших аграрних ринків, порядок здійснення державних аграрних інтервенцій, державних заставних закупівель, а також низку інших питань. Відповідно правове регулювання організації та здійснення господарської діяльності в аграрній сфері може бути більш ефективним і плідним на основі співіснування та поєднання у застосуванні аграрно-правового та господарсько-правового підходів. У зв'язку з цим потребують подальшого дослідження питання використання при регулюванні зазначених відносин інструментарію господарського права та основних положень господарсько-правової теорії.

Список використаних джерел

1. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві : Закон України 17.10.1990 р. № 400–ХІІ, у ред. Закону від 15.05.1992 р. № 2346–ХІІ [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/400-12>.
2. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24.06.2004 р. № 1877–ІV [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436–ІV [Текст] // ОВУ. — 2003. — № 11. — Ст. 462.
4. Аграрне законодавство України: проблеми ефективності [Текст] : монограф. / за ред. В. І. Семчика. — К. : Наукова думка, 1998. — 245 с.
5. Уркевич, В. Ю. Проблеми теорії аграрних правовідносин [Текст] : монограф. / В. Ю. Уркевич. — Х. : Харків юридичний, 2007. — 496 с.
6. Єрмоленко, В. М. Аграрні майнові правовідносини приватних сільськогосподарських підприємств в Україні [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.06 “Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право” / В. М. Єрмоленко. — Х., 2008. — 35 с.
7. Сафонов, І. П. Правова регламентація державної підтримки аграрних товаровиробників [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 “Земельне

- право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право” / І. П. Сафонов. — Х., 2007. — 19 с.
8. Аграрне право [Текст] : підруч. / за ред. В. П. Жупмана та А. М. Статівки. — Х. : Право, 2010. — 296 с.
 9. Аграрне право України [Текст] : підруч. / за ред. О. О. Погрібного. — К. : Істина, 2007. — 448 с.
 10. Янчук, В. Аграрно-господарче право — навчальна дисципліна [Текст] / В. Янчук // Право України. — 2000. — № 2. — С. 38–42.
 11. Мартемьянов, В. С. Хозяйственное право [Текст] : курс лекц. / В. С. Мартемьянов. — М. : БЕК, 1994. — Т. 1 Общие положения. — 312 с.
 12. Хозяйственное право [Текст] : учебн. / под ред. В. К. Мамутова. — К. : Юринком Інтер, 2002. — 912 с.
 13. Щербина, В. С. Господарське право [Текст] : підручн. / В. С. Щербина. — 5-те вид., перероб. і допов. — К. : Юринком Інтер, 2012. — 600 с.
 14. Вінник, О. М. Господарське право [Текст] : навч. посіб. / О. М. Вінник. — К. : Правова єдність, 2009. — 766 с.
 15. Віхров, О. П. Організаційно-господарські правовідносини [Текст] : монограф. / О. П. Віхров. — К. : Слово, 2008. — 512 с.
 16. Кравець, І. М. Правове становище суб'єктів організаційно-господарських повноважень [Текст] : монограф. / І. М. Кравець. — К. : Юринком Інтер, 2010. — 240 с.
 17. Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/973-15>.
 18. Про кооперацію : Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>.
 19. Про сільськогосподарську кооперацію : Закон України від 17.07.1997 р. № 469/97-ВР, у ред. Закону від 20.11.2012 р. № 5495-VI [Текст] // Офіційний вісник України. — 2013. — № 5. — Ст. 148.
 20. Про споживчу кооперацію : Закон України від 10.04.1992 р. № 2265-XII [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2265-12>.
 21. Статут Державної акціонерної компанії “Хліб України” : затв. наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10.06.2011 р. № 234 [Електронний ресурс] document.UA. — URL : <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-novoyi-redakcii-statutu-derzhavnoyi-akci-doc71603.html>.
 22. Статут відкритого акціонерного товариства “Національна акціонерна компанія “Укראгролізинг” : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2001 р. № 354, у ред. постанови від 31.08.2011 р. № 951 [Текст] // ОВУ. — 2011. — № 69. — Стор. 36. — Ст. 2636.
 23. Положення про Аграрний фонд : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 06.07.2005 р. № 543 [Текст] // ОВУ. — 2005. — № 27. — Ст. 1574.
 24. Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України : затв. Указом Президента України від 23.04.2011 р. № 500 [Текст] // ОВУ. — 2011. — № 31. — Ст. 1326.
 25. Положення про Державну інспекцію сільського господарства України : затв. Указом Президента України від 13.04.2011 р. № 459 [Текст] // ОВУ. — 2011. — № 29. — Ст. 1265.
 26. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
 27. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
 28. Про захист прав покупців сільськогосподарських машин : Закон України від 05.06.2003 р. № 900-IV [Текст] // ВВР. — 2003. — № 38. — Ст. 315.
 29. Знаменский, Г. Л. Хозяйственный механизм и право [Текст] : монограф. / Г. Л. Знаменский. — К. : Наукова думка, 1988. — 160 с.
 30. Мамутов, В. К. Совершенствование правового регулирования хозяйственной деятельности (методология, направления) [Текст] : монограф. / В. К. Мамутов. — К. : Наукова думка, 1982. — 240 с.

31. Аграрне право України [Текст] : підруч. / за ред. В. З. Янчука. — К. : Юрінком Інтер, 2000. — 720 с.
32. Лаптев, В. В. Некоторые проблемы предпринимательского (хозяйственного) права [Текст] / В. В. Лаптев // Государство и право. — 2005. — № 5. — С. 102–110.
33. Подцерковний, О. П. Грошові зобов'язання господарського характеру: проблеми теорії і практики [Текст] / О. П. Подцерковний. — К. : Юстиніан, 2006. — 424 с.
34. Бобкова, А. Г. Правовое обеспечение рекреационной деятельности [Текст] / А. Г. Бобкова. — Донецк : Юго-Восток, ЛТД, 2000. — 308 с.
35. Зельдіна, О. Р. Теоретичні аспекти спеціального режиму господарювання [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.04 “Господарське право; господарсько-процесуальне право” / О. Р. Зельдіна. — Донецьк, 2007. — 34 с.
36. Цивільне право України [Текст] : підруч. :/ за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. — К. : Юрінком Інтер, 2002. — Кн. 1. — 720 с.
37. Атаманова, Ю. Особливості та класифікація засобів правового регулювання інноваційної діяльності [Текст] / Ю. Атаманова // Підприємництво, господарство і право. — 2008. — № 2. — С. 3–7.

*Рекомендовано до друку кафедрою правових дисциплін
Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка
(протокол № 1 від 29 серпня 2014 року)*

Надійшла до редакції 30.08.2014

Вихров О. П. Правовое регулирование хозяйственных отношений в аграрной сфере как институт хозяйственного права

На основе выводов теории хозяйственного права и положений хозяйственного законодательства обосновывается хозяйственно-правовая природа правовых норм, регулирующих отношения, которые складываются при организации и осуществлении хозяйственной деятельности по изготовлению и реализации продукции, выполнению работ или оказанию услуг стоимостного характера в аграрной сфере между субъектами хозяйствования и другими участниками этих отношений. Опираясь на нормы Хозяйственного кодекса Украины, анализируются группы основных участников хозяйственных отношений в аграрной сфере — субъекты хозяйствования, субъекты организационно-хозяйственных полномочий, производственные потребители. Правовое регулирование хозяйственных отношений в аграрной сфере рассматривается как институт хозяйственного права, нормы которого являются смежными с соответствующими нормами аграрного права. Аргументируется возможность и целесообразность использования при регулировании указанных отношений инструментария хозяйственного права (законодательства) и основных положений хозяйственно-правовой теории.

Ключевые слова: хозяйственное право, хозяйственные отношения в аграрной сфере, субъект хозяйствования, субъект организационно-хозяйственных полномочий.

Vikhrov, O. P. The Legal Regulation of Economic Relations in an Agrarian Sphere as an Institute of Economic Law

On the basis of conclusions of theory of economic law and positions of economic legislation economic and legal nature of legal norms, which regulate relations, which are folded during organization and realization of economic activity on making and realization of products, implementation of works or providing of services of cost character in an agrarian sphere between the subjects of management and other participants of these relations, is grounded. Leaning against the norms of the Economic code of Ukraine the groups of basic participants of economic relations are analysed in an agrarian sphere are subjects of menage, subjects of organizationally economic plenary powers, production users. The legal adjusting of economic relations in an agrarian sphere is examined as an institute of economic law norms of which are contiguous with the proper norms of agrarian law. Possibility and expedience of using is argued for adjusting of the noted relations of tool of economic law (legislations) and substantive provisions of economic law theory.

Keywords: economic law, economic relations in an agrarian sphere, subject of menage, subject of organizationally economic plenary powers.